

PAPER DETAILS

TITLE: Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri

AUTHORS: Muhammet ALPASLAN

PAGES: 126-147

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1179764>

Gönderme Tarihi: 13.01.2020

Kabul Tarihi: 29.01.2020

*Bu bir araştırma makalesidir

Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri

Muhammet ALPASLAN^a^a Kartal Bilim ve Sanat Merkezi

Özet

Bu çalışmada, özel yetenekliler eğitimi alanından öğretim üyelerinin, özel yetenekliler eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri alınmış ve Türkiye’de özel yetenekliler alanındaki eğitim sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine değinilmiştir. Daha sonra çalışmanın odak noktasını oluşturan; uzaktan eğitimin özel yeteneklilerin eğitimindeki eksiklikleri giderme potansiyelinin ve özel yeteneklilere yönelik geliştirilecek bir uzaktan eğitim sisteminin taşıması gereken özelliklerinin neler olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca özel yetenekli öğrencilerin uzaktan eğitim için uygun olmalarını sağlayan özelliklerinin neler olduğuna yönelik görüşlere yer verilmiştir. Araştırma sonunda uzaktan eğitimin, Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitiminde farklılaştırma, bireyselleştirme, hızlandırma, zenginleştirme ve mentör desteği gibi özel yetenekliler eğitim stratejilerine cevap verebileceği sonucuna varılmış ve özel yetenekliler için geliştirilecek bir uzaktan eğitim sisteminde nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Özel Yetenekli / Üstün Yetenekli Öğrenciler, Uzaktan Eğitim

Abstract

In this study, the gifted education teaching from the members area, was referred to the gifted education received opinions regarding the use of distance learning and Turkey suggest solutions to educational problems and these problems in the gifted field. Then the focus of the study; The potential of distance education to overcome the deficiencies in the education of gifted students and the characteristics of a distance education system to be developed for gifted students have been determined. In addition, opinions about the characteristics of the gifted students to be suitable for distance education are also included. Research at the end of discrimination in the education of gifted and talented in Turkey, individualization, acceleration, gifted, such as enrichment and mentor support have concluded that respond to the educational strategies and suggestions were made on the need to pay attention to what a distance education system will be developed for the gifted.

Keywords: Gifted Students, Distance Education

Kaynak Gösterme

Alpaslan, M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *AUAd*, 6(1), 126-147.

Giriş

Özel yeteneklilerin eğitiminde farklılaştırma, bireyselleştirme, hızlandırma, zenginleştirme ve mentörlük gibi stratejilerin örgün eğitimde uygulanması; nitelik ve nicelik açısından fiziksel ortamların ve eğitimcilerin yetersiz kalması sebebiyle her zaman mümkün olamamaktadır (Wallace, 2009). Örgün eğitimin yapısından kaynaklı bu yetersizliğin, uzaktan eğitimin sahip olduğu dinamiklerle giderilmesi mümkün görülmektedir. Cırık (2016) yaptığı araştırmada özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik yurtdışında yapılan çalışmalarda alınan olumlu sonuçları ortaya koymuştur. Türkiye’de bu alanda yapılacak çalışmalar, özel yeteneklilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması açısından önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada özel yetenekliler eğitimi alanından öğretim üyelerinin, özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşlerinin alınması ve özel yeteneklilere yönelik geliştirilecek bir uzaktan eğitim sisteminin taşıması gereken özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

İlgili Alanyazın

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, öğreten ile öğrenenin farklı zaman ve mekânlarda yer aldığı, planlı bir öğrenme-öğretme ortamında gerçekleştirilen; öğrenenlere basılı, elektronik ya da çevrimiçi olmak üzere çeşitli yöntemlerle içeriğin sunulduğu ve iletişimin sağlandığı tüm süreçleri kapsayan bir yöntemdir (Moore, Kearsley, 2012). Holmberg (1995) eğitim, öğretim ve rehberlik faaliyetlerinin ayrı ortamlarda gerçekleştirildiği bununla beraber zamansal olarak da birlikteliğe ihtiyaç duyulmadığı eğitim türü olarak tanımlar. Bu bağlamda uzaktan eğitim öğrenenlere büyük bir özgürlük ve alternatif öğrenme ortamları sunar.

Uzaktan eğitimin yüzyılı aşkın geçmişi mektupla öğretime dayanmaktadır (Holmberg, 1995). Mektupla başlayan uzaktan eğitim 1920’li yıllarda radyo, 1950’lerde televizyon, 1980’lerde bilgisayar, 1990’larda çoklu ortam, 2000’lerde internet ve 2010’larda mobil teknolojiler aracılığıyla devam etmiştir (Simonson vd., 2012, Mutlu, 2013). Günümüzde de internet ve mobil cihazlar aracılığıyla; yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik, sosyal ağlar, açık eğitsel kaynaklar, öğrenme yönetim sistemleri, simülasyonlar, sanal dünyalar, etkileşimli videolar ve dijital kitaplar gibi pek çok yeni teknoloji ile sürdürülmektedir (Bozkurt, 2019).

Uzaktan eğitimde öğrenme faaliyetlerinin sorumluluğu öğrenenin üzerinde olduğundan öz disiplin ve bağımsız çalışma becerileri yeterli düzeyde olmayan bireylerde bu eğitim

yöntemi etkili olamamaktadır. Ayrıca öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci etkileşiminin yüz yüze eğitimdekine nazaran kısıtlı olması uzaktan eğitimin dezavantajları arasında sıralanabilir (Uşun, 2006). Günümüzde iletişim araçlarının gelişimiyle iletişim konusundaki bu dezavantaj sanal sınıflar, canlı dersler, canlı rehberlik saati gibi uygulamalarla oldukça azalmıştır. Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS – LMS/Learning Management Systems) ve bu sistemlere entegre çalışan çok çeşitli eş-zamanlı ve eş-zamansız iletişim ortamlarıyla öğrenen ve öğretenlerin iletişim olanakları artmıştır.

Özel Yetenekli Öğrenciler

MEB, özel yetenekli öğrencileri; zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi ve özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek performans gösteren bireyler olarak tanımlamıştır. Özel yetenekli öğrenci, liderlik kapasitesi olan, yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenebilen, yaratıcı düşünebilen, soyut kavramları kavrama becerisi yüksek, ilgi duyduğu alanda akademik başarı gösterip yüksek performans gösterebilen öğrencidir (Yıldırım, 2012).

Özel yetenekli öğrenciler diğerler öğrencilerden üç ana noktada ayrılmaktadır; daha hızlı öğrenme kapasitesi; problemi görme, problemle uğraşma ve problemi çözme ve soyut fikirleri manipüle etme ve aralarında bağlantı kurma becerisi. Buradan hareketle özel yetenekli öğrencilerin her gün yeni şeyler öğrenmeleri, gelişmeleri ve kapasitelerini ortaya çıkarabilmeleri için müfredatın derinleştirilmesi ve bireyselleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir (Sanderson; Greenberger, 2010; Mills, 2003; Oakland, Joyce, Horton, & Glutting, 2000).

“Bu gruba dahil olan üstün zekâlı bireylerin, kendilerine has duyuşsal ve bilişsel özellikleri vardır. Bu sebeple bu özelliklerine uygun eğitimi almaları hem kişisel haklar çerçevesinde hem de eşitlik ilkesi açısından büyük bir önem arz etmektedir. Özellikle sahip oldukları potansiyeli kullanmaları ve bunu yaratıcılıkla birleştirerek hem mutlu, hem de verimli bireyler olmalarının sağlanması eğitimin öncelikli amacı olmalıdır.” (Kaplan Sayı, 2013).

Özel yetenekli öğrencilere sunulan içerik, öğrenme sürecinde ve süreç sonunda istenilen ürün potansiyellerini en optimum düzeyde kullanabilmelerine imkan vermelidir. Süreç öğrencinin ihtiyaçlarına ve öğrenme hızlarına göre ayarlanabilmeli, gerektiğinde alt konulara geçiş yapılabilmesi ya da hızlı geçiş yapılabilmelidir. (Clark, 1988, akt: Sanderson; Greenberger, 2010) özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada aşağıdaki müfredat düzenlemelerini önermiştir.

- Bireyselleştirilmiş öğrenme
- Kendi kendine seçilen gruplar
- Konu ivmesi
- Sınıf düzeyinde hızlandırma
- Farklı okullardaki ileri sınıflara kayıt olabılme
- Entegre müfredat
- Esnek zamanlama
- Entelektüel akranlarla çalışmak

Özel yetenekli öğrenciler için uygun şartlar sağlanmadığı takdirde sınıf ortamında yeterli performans gösterebilir de potansiyellerini açığa çıkarıp geliştiremez ve kullanamazlar. Öğrenme isteklerini ve meraklarını kaybedebilir içlerine kapanıp kendi dünyalarına çekilebilirler (Çelikten, 2017).

Farklılaştırılmış müfredatın uygulanabilmesi için çevresel etmenler de dikkate alınmalı ve öğrencinin bağımsız olarak çalışabileceği öğrenci merkezli öğretimin yapılabilmesine olanak tanınmalıdır. Yaratıcı fikirleri desteklemeye açık olmalı, farklı grup çalışmalarına izin vermeli ve zaman ve mekân açısından esneklik sağlayabilmelidir (Karnes; Bean, 2001).

Türkiye’de Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi

Özel yetenekli öğrencilere farklılaştırma, bireyselleştirilme, hızlandırma ve zenginleştirme modelleri kullanılarak eğitim sunulmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminin Türkiye’de de uzun bir geçmişi olduğu bilinmekle birlikte, araştırmaların ve eğitim programlarının sınırlı kaldığı görülmektedir. Türkiye’de özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde temel olarak Bilim ve Sanat Merkezleri hizmet vermektedir. Buna ek olarak Anadolu Üniversitesi bünyesinde ÜYEP, Bahçeşehir Okulları bünyesinde UP, Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde bir dönem hizmet vermiş ÜYÜKEP modelleri mevcuttur.

BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezleri)

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak 1995 yılında kurulan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), ilkökul, ortaokul ve lisede okuyan özel yetenekli öğrencilerin kendi okullarında eğitimlerine devam ederken gelişimlerine destek olmak ve potansiyellerini açığa çıkarmak amacıyla hizmet vermektedir. Ülkemizde, 2020 yılı itibariyle toplamda 116 BİLSEM bulunmaktadır ve buralarda 24 bin civarında özel yetenekli öğrenci eğitim almaktadır.

ÜYEP (Üstün Yetenekliler Eğitim Programları)

Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı bünyesinde hizmet veren ÜYEP 2007 yılında kurulmuş ve 2014 yılında uygulama ve araştırma merkezine dönüştürülmüştür. Merkezin amacı üstün zekâ ve yaratıcılık alanlarında bilimsel araştırmalar yürütmek ve üstün zekâlı bireyleri tanılayıp öğrencilere farklılaştırılmış eğitim ve mentörlük hizmeti sunmaktır.

ÜYÜKEP (Üstün Yetenekliler Üniversite Köprüsü Eğitim Programı)

2013 ile 2016 yılları arasında Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde oluşturulmuş bir program olan ÜYÜKEP ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerindeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik 10-12 haftalık sürelerde mentörlük çalışmalarına ek olarak farklılaştırılmış içeriklerle üniversite tabanlı eğitim olanağı sunmuştur.

UP (Üstün Potansiyelliler)

UP Bahçeşehir Okullarında öğrenim görmekte olan ve bilimsel tanılama yöntemleri kullanılarak keşfedilen üstün yetenekli öğrencilere yönelik olarak yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme etkili iletişim gibi 21. yy becerilerine yönelik eğitimler verilmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Özel yetenekliler eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik olarak, üniversitelerin Özel Yetenekliler/Üstün Zekâlılar / Üstün Yetenekliler Eğitimi Bölümlerinde görevli öğretim üyelerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Yin'e (1984) göre durum çalışması, nasıl ve niçin sorularına odaklanılan, olaylar üzerinde kontrolün kurulmadığı, durumun kendi doğal çerçevesinde çalışıldığı bir araştırma yöntemidir. Durum çalışmaları bir olay ya da olaylar bütününe derinlemesine incelendiği yöntemlerdir.

Çalışma Grubu

Araştırma Özel Yetenekliler /Üstün Zekâlılar / Üstün Yetenekliler Eğitimi bölümlerinde bölüm başkanı olarak görevli bulunan öğretim üyeleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada amaçlı örneklem çeşitlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklem

yönteminde, araştırma için önemli olan ölçütler belirlenip bu ölçütlere göre örneklem seçimi yapılır (Tavşancıl ve Aslan, 2001) Çalışmada görüşmeye dahil edilen uzmanların kimliklerinin gizli tutulması amacıyla adları yerine U1, U2, U3 kodları kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede görüşme formu, üzerinde durulacak sorular veya konular listesini kapsar. Görüşme yönteminde görüşme formu benzer konular hakkında farklı kişilerden aynı tür verilerin alınması amacıyla hazırlanır (Patton, 1987). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde daha önce hazırlanan sorular aynı şekil ve sırayla katılımcılara sorularak gerekli yerlerde ek sorularla görüşlerin detaylandırılması sağlanarak yapılır.

Görüşme soruları yapılan araştırmanın amacına ve katılımcıların uzmanlık alanından yola çıkarak cevaplamasına uygun olmasına dikkat edilmiştir (Karasar, 2009). Görüşmeler katılımcılarla ayrı ayrı belirlenen yer ve zamanlarda bireysel olarak gerçekleştirilmiş ve katılımcıların izniyle kayıt altına alınarak yapılmıştır.

Görüşmeler asıl katılımcılarla yapılmadan önce görüşme sorularının geçerliliğini saptamak amacıyla özel yetenekliler ve uzaktan eğitimden birer uzmanın incelemesine sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Sonrasında özel yetenekliler alanından bir öğretim üyesiyle pilot görüşme yapılarak soru kalıplarında sadeleştirmeye gidilmiş, hangi soruda hangi sondaların kullanılması gerektiği tespit edilmiştir ve soruların sıralamasında değişikliğe gidilmiştir. Yapılan düzeltmeler sonucunda görüşme formu 5 ana sorudan oluşan bir yapıya kavuşmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler çözümlenmesinde içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz yöntemiyle ele alınmıştır. Veriler verilerin kodlanması, kodlanan verilerden yola çıkarak kategoriler ve temalara ulaşarak gerekli düzenleme ve tanımlarla bulgular ele alınıp yorumlar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Analiz sürecinde, görüşmelerde elde edilen görüşme kayıtlarının dökümü yapılmıştır. Yapılan dökümler görüşme kodlama formuna aktararak buradan kodlar, kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Daha sonra bir uzman öğretim üyesine sunularak görüşme dökümleri ile kod, kategori ve temaların tutarlılığı incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Görüşme verileri analiz edilerek kodlanmış, kodlar belli kategoriler altında toplanmış ve bu kategorilerden benzer olanlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bu tema ve kategorilere ait içerik analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Uzaktan Eğitim (Tema 1)

“Uzaktan Eğitim” teması “Üstünlükler” ve “Sınırlılıklar” kategorileri oluşmuştur. Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerine ait kodlamalar Tablo1 de sunulmuştur.

Tablo 1			
<i>Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşlerden Elde Edilen Veriler</i>			
Uzaktan Eğitim	Üstünlükler	Pratik olması	U1
		Esnek olması	U1
		Zaman ve mekândan bağımsız olması	U1
		İhtiyaçlara karşılık alternatif oluşturması	U1, U2
		Eğitim ortamını zenginleştirilmesi	U2
		Yeni durumlara kolay adapte olabilmesi	U2
		Eşitlik sağlaması	U2
		Bilgisayar kullanımını iyi bir alana yönlendirmek	U1
		Farklı hocaları görebilmeleri	U3
	Sınırlılıklar	Ölçme değerlendirmenin kısıtlı olması	U2
		İletişimin kısıtlı olması	U3, U1
		Yarıda bırakmak	U2
		Aşırı kullanım	U2

Üstünlükler kategorisinde yer alan görüşlerin; uzaktan eğitimin pratik olması, esnek olması, Zaman ve mekândan bağımsız olması, alternatif bir eğitim ortamı oluşturulması, eğitim ortamının zenginleştirilmesi, yeni durumlara kolay adapte olabilmesi, bilgiye erişimde eşitlik sağlaması, bilgisayar kullanımını iyi bir alana yönlendirmesi ve farklı hocalardan dersler alınabilmesine olanak sağlaması yönünde olduğu görülmektedir. “Sınırlılıklar” ise ölçme değerlendirmenin yetersiz olması, İletişimin kısıtlı olması, yarıda bırakma oranının yüksek olması ve aşırı kullanımına sebep olabileceği yönünde oluşmuştur. Öğretim üyelerinin konuya ilişkin görüşlerine aşağıda doğrudan yer verilmiştir.

U1 “Üniversitemizde uzaktan eğitim ile verdiğimiz dersler var. Bence çok pratik ve esnek. Kullanılacak yaş grubu ve ihtiyaçları çok önemli. Zamandan ve mekândan kolaylık sağlıyor. Burada ders tasarımının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Videodan düz anlatıp

olarak yapıyorsanız çok etkili olduğunu düşünmüyorum. Fakat etkileşimli olarak tartışmaya izin veren bir yapıda kullanıyorsanız ben çok etkili olduğunu biliyorum. Burada kültürün de önemli olduğunu düşünüyorum. Örneğin bazı toplumlarda reel ortamdaki etkileşimlere daha fazla önem veriliyor. Burada özellikle küçük yaş gruplarında kullanımında çocukların etkin katılımının sağlanamaması konusunda tereddütlerim var. Bilgisayar bağımlılığını iyi bir tarafa yönlendirmek için de güzel bir araç “

U2 *“Ciddi bir alternatif olduğunu düşünüyorum. Örgün eğitime dahil olamayanlar, lisans tamamlama, ikinci üniversite gibi olanaklara imkan verebilmesi güzel. Özellikle Amerika, Çin, Peru gibi ülkelerde eğitim olanaklarının artırılması bağlamında önemli olduğunu düşünüyorum. Ölçme değerlendirme sistemlerinin tartışılabileceğini düşünmekle beraber bir ülkenin eğitim sistemini zenginleştirdiğini düşünüyorum. Bireysel boyutta baktığımda lisans sonrası öğrenmelerimde bana çok faydası olduğuna inanıyorum. Eğitimde eşitlik adalet gibi şeylere büyük katkı sağladığını düşünüyorum. Biz zamanında matbaaya yaptığımız şeyi şimdi bilgisayara yapıyoruz. Korkuyoruz. Uzaktan eğitimin öğrenciye ne zararı olabilir. Nasıl bir yan etkisi olabilir. Sosyalleşmek duyuşsal özellikler falan diyecekseniz ama biz sınıf ortamında hadi alın tabletlerinizi uzaktan eğitim yapacağız demiyoruz ki. Öğrenci evde zaten zamanının büyük kısmını ekran karşısında geçiriyorlar. Onu da eğitimde geçirmesinin ne zararı olabilir. Bunun yanında en faydalı şeyin bile fazlası dengesiz kullanımı tabi ki zarar verir. Belki Sistem öğrenciye sunulup yarım bırakılırsa beklenti oluşturacağı için hayal kırıklığı oluşturacağından yarıda bırakmanın bir zararı olabilir. “*

U3 *“Uzaktan eğitim yararlı bir eğitim tarzı fakat yüz yüze eğitimin bir adım arkasında kaldığını iletişim olanaklarının kısıtlı olduğunu düşünüyorum. Tabi farklı hocalardan ders alabilmeleri güzel bir şey.”*

Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimi (Tema 2)

“Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimi” teması, “Sorunlar” ve “Çözüm Önerileri” kategorilerinden oluşmuştur. Öğretim üyelerinin Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitimi hakkındaki görüşlerine ait kodlamalar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimi Hakkındaki Görüşlerden Elde Edilen Veriler

Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimi	Sorunlar	Genel sınav yapısı (LGS, YKS vs)	U1
		Bilsemlerdeki ölçme ve değerlendirme süreçleri	U1, U2
		Öğretmen kaynağı	U1
		Altyapı yetersizliği	U1
		Zenginleştirme yetersiz	U2
		Program çeşitliliğinin kısıtlı olması	U2, U3
		Bireyselleştirme yetersiz	U3
		Destek sınıfları yetersiz	U3
		Öğretmenlerin branş alan eğitimi	U1, U2, U3
		Öğretmenlerin ÜY konusunda eğitimi	U1, U2, U3
	Çözüm Önerileri	Altyapı çalışmalarının yapılması	U1
		Alternatifler eğitim ortamları ve programlar üretilmeli	U1, U2, U3
		Program zenginliğine ihtiyaç var	U2
		Güzel Sanatlar, Sosyal Bilimler, Fen Liseleri, Konservatuar gibi okulların etkin kullanımı	U2
		Uzaktan Eğitim	U1, U2
		Üniversitelerle işbirliği yapılmalı	U2
		Okula erken başlatma	U2
		Sınıf atlatma	U2
		Üstten ders aldirmek	U2
		Örgün eğitimde de farklılaştırma yapılmalı	U3
		Bilsemlerde proje ağırlıklı çalışmalar yapılmalı	U3
		Öğrencilere liderlik, yaratıcılık, sosyal gelişim eğitimleri verilmeli	U3
		Koşut eğitim uygulanmalı	U3

Sorunlar

Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitiminde gözlenen sorunların yer aldığı “Sorunlar” kategorisinde genel olarak öğretmen kaynağı ve altyapının yetersizliği, program çeşitliliği ve bireyselleştirmenin kısıtlı olması, BİLSEM’lerde ölçme değerlendirme süreçlerinin olmaması yönünde görüş bildirilmiştir. Ayrıca genel sınav sisteminin de özel yeteneklilerin eğitim stratejilerine uygun olmadığı belirtilmiştir. Temayla ilgili uzmanların kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

U1 “Bana kalırsa asıl sorun verilen eğitim değil ama ölçme değerlendirme ve yerleştirme süreçleri. Bir taraftan etkinliğe yönelik çalışalım yaratıcılıklarını düşünme

becerilerini geliştirelim diyoruz. Fakat diğer taraftan testlerle ölçüyoruz. Burada şu çok önemli derslik sayısının az olması öğretmen nitelikleri gibi altyapı yetersizliği de söz konusu.”

U2 *“Türkiyede ayrıca program zenginliğine ihtiyacımız var. Programın zengin olmasından bahsetmiyorum program alternatifleri oluşturulmalı. Hala sistemde var olan bir takım unsurlar var kullanabileceğimiz. Güzel sanatlar liseleri alana dönük bir tanılamayla mesleki eğitimden ziyade özel yetenekliler için değerlendirilebilir. Onun dışında fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, konservatuarlar var. Bu okullar özel yeteneklilerin eğitimi için gözden geçirilip modifiye edilerek öğrencilere zengin bir eğitim imkânı sağlayabiliriz. Programlarda eksikliğimiz olduğunu düşünüyorum. Var olan bu sınırlı sayıdaki program için temel bileşenlerimizde de çeşitli aksaklıklar olduğunu düşünüyorum. Tanılama, ölçe değerlendirme, öğretmen seçimi vs. Özellikle ölçe değerlendirme süreçlerinin işletilerek bu okulların etkililiği incelenmeli ortaya konmalıdır.”*

U3 *“Program çeşitliliği kısıtlı. Sadece kazanımlar yükseltilerek grup olarak üstün yetenekli eğitimini uygulamak çok da doğru değil. Araştırılıp hangi sistemin etkinli olduğu görülebilir. Öğretmenlerin çok iyi donanımlı olması gerekir. Modüller oluşturulup çocuk düzeylerine göre seçme hakkı verilmeli. Farklı uygulamalar araştırılıp denenmeli. Mutlaka örgün eğitimde farklılaştırmalar yapılmalı. Bilim sanat merkezleri daha üst düzey becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar yapılmalı. Ayrıca Destek sınıflarında görev alan öğretmenlerin yetkinlikleri geliştirilmeli. Çocuğun kendisini tanıması için Koşut eğitim modeli kullanılmalı.”*

Çözüm Önerileri

Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitiminde gözlenen sorunlar için çözüm önerilerinin yer aldığı “Çözüm Önerileri” kategorisinde özel yetenekliler eğitim stratejilerinden bireyselleştirme, farklılaştırma, hızlandırma gibi stratejilerin etkin kullanımı için gerekli tedbirlerin alınması, bunun için alt yapı ve personel kaynağı konusunda çalışmaların yapılması, uzaktan eğitim yoluyla ve üniversitelerle işbirliği yapılarak alternatif eğitim ortamlarının oluşturulması, BİLSEM’lerde proje ağırlıklı çalışmaların yapılması, öğrencilere liderlik, yaratıcılık, sosyal gelişim eğitimleri verilmesi ve koşut eğitim modelinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

U1 *“MEB’in ölçme ve değerlendirmeye yönelik çalışmalar yapması gerekir. Daha uygulamaya etkinliğe yönelik ölçme değerlendirme yapılmalı. Bununla beraber uygulamalar bölgesel farklılıklar da göz önüne alınarak yapılmalı. Örneğin İstanbul’daki bir çocuğun*

ulaşabildiği öğretmen ve diğer eğitim olanakları ile Muş'takinin ki aynı değil. İstanbul'daki öğrenciler bu konuda daha şanslı. Bunlar da göz önünde bulundurulmalı. Ayrıca öğretmenlerin kendi alanlarında ve üstün yetenekliler alanında eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.”

U2 *“Biz Türkiye’de mevcut sistemi düzeltmeye çalışmaktan ziyade sürekli yeni bir plan program ortaya koyduğumuz için ilerleme kaydedemiyoruz. Uzaktan eğitim yürütülebilir fakat sistemin dikkatle incelenip iyi tasarlanması lazım. Üniversitelerin bu tip şeyler için bir alternatif olarak da değerlendirilebilir. Hızlandırma adına okula erken başlatma, sınıfatlatma, üstten ders alma gibi olanakların işletilmesi lazım. Ayrıca eğitimin sürekliliği esas olmalı. Bizde eğitim kesikli olduğu için ilkokuldaki çocuk ortaokuldan, ortaokuldaki çocuk liseden lisedeki çocuk üniversiteden ders alamıyor. Bu kanunen mümkün olsa bile işletilemiyor. Örneğin ortaokuldaki bir çocuğun ilgisi yeteneği varsa türev integrali merak ediyorsa liseden o dersi neden alamaz ya da lisedeki bir öğrenci üniversitenin yaz okullarından ders alabilmeli ve transkriptine ekletebilmeli üniversiteye geçtiğinde bu dersleri işlettirebilmeli. Hızlandırma dediğimiz şeyi aslında daha işlevsel olarak kullanabiliriz herşey zenginleştirme değil. Zenginleştirme bize daha savunulabilir ve sürdürülebilir geldiği için belki de biz zenginleştirmeye daha fazla önem veriyoruz. Belki de hizmetin içinde hızlandırma diye bir alternatif varsa ve biz bunu sistematik olarak kullanabiliyorsak o zaman bana ihtiyacın yok dolayısıyla bundan dolayı da belki bizim alanın uzmanları zenginleştirmeyi ön plana çıkarıyor. Zenginleştirmenin ucu bucağı yok.”*

U3 *“Mutlaka örgün eğitimde farklılaştırmalar yapılmalı. Bilim sanat merkezleri daha üst düzey becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar yapılmalı. Ayrıca Destek sınıflarında görev alan öğretmenlerin yetkinlikleri geliştirilmeli. Çocuğun kendisini tanıması için Koşut eğitim modeli kullanılmalı. Çocuğun kendini tanımasına olanak sağlanmalı.”*

Özel Yetenekliler için Tasarlanacak Uzaktan Eğitim Sistemi (Tema 3)

“Özel Yetenekliler için Tasarlanacak Uzaktan Eğitim Sistemi” teması “Sisteme Başlamadan Önce”, “Cevap Vereceği İhtiyaçlar”, “Sistemin Genel Özellikleri” kategorilerinde oluşmuştur. Öğretim üyelerinin özel yetenekliler için tasarlanacak uzaktan eğitim sistemi hakkındaki görüşlerine ait kodlamalar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Özel Yetenekliler için Tasarlanacak Uzaktan Eğitim Sistemi Hakkındaki Görüşlerden Elde Edilen Veriler

Özel Yetenekliler için Tasarlanacak Uzaktan Eğitim Sistemi	Sisteme Başlamadan Önce	Aileye İnternet ve UE kullanımı konusunda eğitim verilmeli	U1
		Aile internet koruma paketi	U1
		İdareci ve öğretmenlere eğitim verilmeli	U1
		UE, ÜY ve Ölçme değerlendirme uzmanları ortak çalışmalı	U2
		Araştırılmalı ve yapılan örnekler incelenmeli	U3
		Var olan UE sistemlerine entegre edilebilir.	U2
		Altyapı çalışmaları	U1
		Pilot uygulama yapılmalı	U1
	Cevap Vereceği İhtiyaçlar	Bireyselleştirme	U1, U2
		Farklılaştırma	U1, U2
		Özgürlük	U1
		Rehberlik	U2
		Gruplama	U2, U1, U3
		Hızlandırma	U2, U3, U1
		Zenginleştirme	U2, U3, U1
		Üst düzey eğitim ve içeriklere ulaşma fırsatı	U2
		Seçme şansı	U2, U1, U3
		İlgi alanlarının belirlenmesi	U2
		Yetenek alanlarının belirlenmesi	U2
	Sistemin Genel Özellikleri	Görsel tasarım önemli	U1
		Etkinlik odaklı olmalı	U1
		Tartışma grupları olmalı	U1
		Küçük gruplara imkân tanınmalı	U1
		Etkileşime izin vermeli	U1, U3
		Veli ve öğretmenine dönüt verebilmeli	U2, U1, U3
		Ölçme değerlendirme olmalı	U2
		Geri bildirim olmalı	U3
		Mekanik olmamalı	U3
		İşbirlikli çalışmaya imkân vermeli	U1, U3
		Online ve yüz yüze dersler eşgüdümlü yürütülebilir	U1
		Nitelikli içerik sağlanabilmeli	U1
		İlgi alanlarını belirleyebilmeye olanak verebilmeli	U2
		Uygulamalı derslere olanak vermeli	U1

Sisteme Başlamadan Önce

Uzaktan Eğitim sisteminin tasarımından önce yapılması gerekenlerin belirtildiği “Sisteme Başlamadan Önce” kategorisinde aileye internet ve uzaktan eğitim hakkında eğitimlerin verilmesi, İdareci ve öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda eğitim almaları gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca sistemin tasarımında uzaktan eğitim uzmanları, özel yetenekliler eğitimi uzmanları ve ölçme değerlendirme uzmanlarının ortak çalışması gerektiğine yönelik görüş bildirilmiştir. Bununla beraber yurtdışındaki bu alanda yapılan çalışmaların incelenmesi ve altyapı çalışmalarının dikkatli şekilde yapılarak pilot uygulamalarla başlanması gerektiği yönünde önerilerde bulunulmuştur. Temayla ilgili uzmanların kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

U1 ... Fakat aileler internet ve uzaktan eğitim konusunda eğitim almalı ve aile internet koruma konusunda bilgilendirilmeliler. ... Çocuklar ve velileri sistemini nasıl kullanılacakları konusunda eğitim almalılar. Öğretmenler de tasarım oluşturma ile ilgili eğitim almalılar. ...Altyapı çalışmaları çok önemli.

U3 Araştırılıp hangi sistemin etkinli olduğu görülebilir. Öğretmenlerin çok iyi donanımlı olması gerekir. Modüller oluşturulup çocuk düzeylerine göre seçme hakkı verilmeli. Farklı uygulamalar araştırılıp denenmeli.

Cevap Vereceği İhtiyaçlar

Uzaktan eğitimin özel yetenekliler eğitiminde hangi ihtiyaçları karşılayacağını belirlendiği “Cevap Vereceği İhtiyaçlar” kategorisinde; farklılaştırma, bireyselleştirme, zenginleştirme, grupta, hızlandırma, mentörlük gibi özel yeteneklilerin eğitim stratejilerinin tamamına yönelik ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak kullanılabileceği ve bununla beraber öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarının belirlenmesinde ve özgürlükçü yollarını desteklemesine katkı sağlayacağı yönünde görüşler belirtilmiştir. Bu bağlamda uzmanların kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

U2 Böyle bir sistem tasarlanacaksa grupta, hızlandırma, mentörlük vs bunları sistem içerisinde yapabiliriz. Hızlandırma için de belki ortaokul öğrencilerini lisede örgün eğitime sokamayabiliriz ama açık öğretimde açılacak derslerle bunu destekleyebiliriz. İlgi alanlarının belirlenmesine yönelik de imkan sağlayabilir. Yetenek alanlarını görmemizi sağlayabilir. Örgün eğitimde bunu belirlemek sınıf ortamında belirlemek çok güç. Biz uzaktan eğitimde seçme özgürlüğünü verdiğimizde ilgi ve yetenek alanlarını sistem üzerinden izleyerek belirleyebiliriz. E-mentörlük ile rehberlik ihtiyacı giderilebilir. Farklılaştırma,

bireyselleştirme, zenginleştirme, hızlandırma, gruplama için kullanılabilir. Temel stratejilerimizin tamamı uzaktan eğitime entegre edebilir. Eğitim vermek isteyen alan uzmanlarının ders açmasına eğitim vermesine olanak tanınabilir.

Sistemin Genel Özellikleri

Uzaktan eğitim sisteminin taşınması gereken genel özelliklerin neler olması gerektiğine yönelik olarak belirlenen “Sistemin Genel Özellikleri” kategorisinde sistemin işbirlikli çalışmalara imkân sağlaması gerektiği, tartışma gruplarına, etkileşime, uygulamalı derslere, ilgi alanlarının belirlenebilmesine olanak vermesi ve ölçme değerlendirme sisteminin olması gerektiğine, veli ve öğretmenlere dönütler verilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Uzmanların konuyla ilgili kendi ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

U1 *“Tasarımı önemli. Kullanıldığı ders de önemli. Teorik derslerde daha etkili kullanılabileceğini düşünüyorum. Uygulamalı dersler birebir yapılmalı diye düşünüyorum. Karma eğitim yapılabilir. bazıları yüz yüze bazıları online. Örneğin tarih dersi için çok uygun olabilir ama matematik için biraz tereddütlerim var. Üstün yetenekliler çocuk gruplarında buna daha uygun bana göre. Ortak iş yapabilecekleri etkinlikler de eklenmeli mutlaka.”*

U2 *“Özel yeteneklilerin eğitiminde düz ders anlatacak bir sisteme ihtiyacımız yok daha çok rehberlik noktasında faydalanılması daha doğru geliyor bana. Çocuğa vizyon sağlanmalı. Üst düzey kazanımlara yönelik içerikler sunulmalı içerikten ziyade uzmanlığa yönelik bir sistem tasarlanmalı. Örneğin fizik dersindeki standart konuları anlatmak yerine fizikçi nasıl düşünür, fizikçi bir olaya nasıl yaklaşır bunu görmeli çocuk. Çocuğun normal eğitim ortamında karşılaşmadığı olanakları sunabilmeli zenginlik dediğimiz şey bu zaten. Sistem tasarlanırken de uzaktan eğitim uzmanlarıyla üstün yetenekliler alan uzmanları birlikte çalışmalı. Bunun dışında çocuğun özgürlüğü de çok önemli. Öğrenci burada seçimini kendisi yapabilmeli. Çünkü sen başka türlü ilgi alanlarına yönelik içeriği çocuklara sunamazsın. Çok çeşitli alternatifler sunulabilmeli ve uzaktan eğitimin böyle bir imkânı var. Youtube’da ya da farklı sistemlerde çeşitli uzmanların mesela Oscar almış bir aktörün ders vermesi, Nobel Ödüllü bir fizikçinin ders vermesi ve bundan bu öğrencilerin faydalanması... Burada verilecek eğitimde devam zorunluluğu olacak mı online tartışma ortamlarında belli bir katılım beklenecek mi, aileye, mentöre öğretmenine dönüt verilecek mi? bunlar da önemli. Ölçe değerlendirme, envanterler kullanılabilir ama ilgin var mı diye sorduğun zaman bu bizi ancak bir yere kadar götürebilir fakat tasarlanacak uzaktan eğitim sisteminde bunu kontrol edebilecek bir imkân oluşturulabilirse bu öğrenilebilir.*

...Ölçme değerlendirme sistemi olmalı mutlaka. Nereden nereye geldiğini görebilmeli öğrenci. Değerlendirme basamağında, keyif alabilmeli, baştan sona kadar devam etti mi? Normal Çocuk da olsa bu eğitimi takip edebilir miydi bunlara da bakmak lazım. Eğer öyleyse özel yetenekliler için bir şey yapmamışsınız demektir.”

Uzaktan Eğitim Sisteminin Özel Yeteneklilerin Eğitim Stratejilerine Yönelik Olarak Taşınması Gereken Özellikler (Tema 4)

“Uzaktan Eğitim Sisteminin Özel Yeteneklilerin Eğitim Stratejilerine Yönelik Olarak Taşınması Gereken Özellikler” teması “Farklılaştırma”, “Bireyselleştirme”, “Zenginleştirme”, “Hızlandırma” kategorilerinde oluşmuştur. Öğretim üyelerinin, uzaktan eğitim sisteminin özel yeteneklilerin eğitim stratejilerine yönelik olarak taşınması gereken özellikleri hakkındaki görüşlerine ait kodlamalar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Uzaktan Eğitim Sisteminin Özel Yeteneklilerin Eğitim Stratejilerine Yönelik Olarak Taşınması Gereken Özellikler Hakkındaki Görüşlerden Elde Edilen Veriler

Uzaktan Eğitim Sisteminin Özel Yeteneklilerin Eğitim Stratejilerine Yönelik Olarak Taşınması Gereken Özellikler	Farklılaştırma	Materyal çeşitliliği	U1
		İçerik çeşitliliği	U1, U3
		Farklı düzeylerde eğitim alabilme	U3
		Farklı alanlarda eğitim alabilme	U3
		Öğrenme stillerine uygun hazırlanması (Görsel İşitsel vs)	U1
	Bireyselleştirme	Farklı yaklaşımlarla farklı içerik havuzu	U1
		Yapay zekâ kullanımı	U1
		3-4 kişilik gruplara olanak tanımalı	U2
		Esnek olmalı	U2
		Seçenek olmalı	U1, U2, U3
		Öğrenci sistem hakkında dönüt verebilmeli	U2
		Özgürlük olmalı	U2
		Kendi hızında ilerlemesini sağlayabilmeli	U1
		Kişisel özellikleri belirleyebilmeye olanak vermeli	U2
		Farklı zekâ türlerine yönelik teknolojiler ve içerikler kullanılmalı	U1
	Zenginleştirme	Misafir konuşmacı (Skype, Adobe Connect vs)	U1
		Sanal Müze Gezisi	U1
		Online Kütüphane	U1
	Hızlandırma	Aşamalı takibe izin vermeli	U1
		Sonraki konuya direkt geçebilmeli öğrenci	U1
		İstediği düzeyde ders alabilmeli	U2
		Uzmanlık seviyesinde dersler olmalı	U2
		Mooc gibi açık kaynaklara yönlendirmeli	U2, U1
		Sistem içerisinde mentörlük olmalı	U2, U1, U3

Farklılaştırma

Uzaktan eğitim sisteminin özel yeteneklilerin eğitim stratejilerinden farklılaştırmaya yönelik olarak taşınması gereken özellikler “farklılaştırma” kategorisi altında, materyal ve içerik çeşitliliği ile birlikte farklı düzeylerde ve farklı alanlarda eğitimlerin bulunması ve farklı öğrenme stillerine uygun olarak tasarlanması gerektiği belirtilmiştir. Uzmanların konu ile ilgili kendi ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

U1 *“Kullandığınız farklı materyaller üzerinden farklılaştırma yapabilirsiniz. Öğrenenlerin öğrenme stillerine göre yapılabilir. farklılaştırma daha kolay olabilir belki ... Hem duyuşsala, hem görsele hem bir nebze kinestetiğe olanak vermesi doğal olarak bir farklılaştırmaya imkân vermiş oluyor. Ama farklılaştırma için çok uygun bir araç olduğu söylenebilir.”*

U3 *“Çocukların kendi müfredatları dışında farklı düzeylerde ve farklı alanlarda eğitimler yer almalı.”*

Bireyselleştirme

Uzaktan eğitim sisteminin özel yeteneklilerin eğitim stratejilerinden bireyselleştirmeye yönelik olarak taşınması gereken özellikler “bireyselleştirme” kategorisi altında; farklı yaklaşımlarla farklı içerik havuzlarının oluşturulması, yapay zekâ kullanımı, esneklik ve seçme özgürlüğü, öğrencinin kendi hızında ilerleyebilmesi, sistemin öğrencinin kişisel özelliklerini belirlemeye olanak tanınması ve farklı zekâ türlerine yönelik teknolojilerin ve içeriklerin kullanımı ile mümkün olabileceği belirtilmiştir. Uzmanların konu ile ilgili kendi ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

U1 *“Bireyselleştirmede öncesinde çok ciddi bir hazırlık yapılmalı, bireyselleştirme için çok ciddi bir hazırlık gerekiyor her öğrenci için farklı yaklaşımlarla farklı bir içerik sunmak. Çocuğun burada kendi hızında ilerlemesi de önemli. ... aslında bir yapay zeka ile bu yapılabilir. Her bir ders için her düzeyde içerikle bir havuz oluşturulup çocuğun verdiği cevaplara, yetkinliğine ve ilgi alanlarına göre bir yönlendirme yapılabilir ve içerik sunulabilirse olabilir. Fakat şu an için tam bir bireyselleştirmeyi çok mümkün görmüyorum.”*

U2 *“Burada bir de bireyselleştirmeden söz edip genel bir öneriler bütünü vermek de doğru değil. Öğrenci eğitim programında gördüğü eksiklikleri de söyleyebilmeli. Sistem ve ders konusunda geri bildirim verebilmeli. Öğrencinin kişisel özellikleri bizim için ön planda. Bundan dolayı seçenek verelim ilgisine göre seçsin diyorum. Kişilik özelliklerini ön plana almamız lazım.”*

U3 *Bireyselleştirme canlı derslerle birebir eğitim verilebilecekse mümkün olabilir fakat böyle bir şeyin yapılacağını düşünmüyorum. Ancak bireyselleştirme nasıl olabilir farklı içerikler sunarsanız buradan öğrenci kendi ihtiyacına göre bir ders seçip bunu alabilir.*

Zenginleştirme

Uzaktan eğitim sisteminin özel yeteneklilerin eğitim stratejilerinden zenginleştirmeye yönelik olarak taşınması gereken özellikler “Zenginleştirme” kategorisi altında; Sanal sınıf uygulamalarıyla misafir konuşmacıların sisteme dahil olabilmesi, sanal müze gezisi, online kütüphanelere yönlendirmelerin mümkün olması şeklinde belirtilmiştir. Uzmanların konu ile ilgili kendi ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

U1 *“Misafir konuşmacılarla yapılabilir Skype Adobe Connect gibi uygulamalarla. Sanal Müze gezileri yapılabilir bu zaten zenginleştirmenin bir konusu. Yada belli sayfaları ziyaret ederek belli etkinlikleri tamamlamasını isteyebiliriz. Bir konunun çok daha derinleştirilmesini istiyorsak bir online kütüphaneye yönlendirilebilir. ... Online mentörlük süreçleri kullanılabilir. Bütün bunları bir platformda toplamak zor olabilir. Belki bir çatı platform oluşturup farklı sistemlere bağlantılar yapılabilir. Fakat bu sefer de çok dağınık bir yapıya sebep verebilir. Bunun yerine çok daha ciddi ele alınıp aşamalandırılmış, planlanmış bir sistem kurulabilir burada yapay zeka kullanılabilir. Başlangıç aşamasında belli derslerde oluşturulacak online sınıf uygulamalarında sınıf mevcutları düşük tutularak denemeler yapılabilir.”*

Hızlandırma

Uzaktan eğitim sisteminin özel yeteneklilerin eğitim stratejilerinden hızlandırmaya yönelik olarak taşınması gereken özellikler “Hızlandırma” kategorisi altında; Konular arasında sıralı ya da sırasız geçiş yapabilmeye ve istediği düzeyde derse kayıt olabilmeye, MOOC gibi sistemlere yönlendirebilmeye olanak tanınması ve üst düzey uzmanlık derslerinin ve mentörlük uygulamalarının olması gerektiği belirtilmiştir. Uzmanların konu ile ilgili kendi ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

U2 *“Öğrencilerin açık derslere yönlendirilmesi söz konusu olabilir. Var olan açık ve uzaktan eğitim sistemlerinden ders almaları desteklenebilir ve resmileştirilebilir bu durum. Matematikte özel yetenekli bir çocuk var mesela ben 9. sınıf seviyesinde bir ders hazırlamak zorunda değilim onun daha üst düzey eğitim ve içeriklere ihtiyaçları var. Siz bu dersleri açık kaynak kodlu yapın herkesin ulaşabileceği şekilde sunarınız eğer isteyen varsa bunu alabilir ya da lisans öncesi çocuklar için bir modül açılabilir. ... Öğretimin hızı, seviyesi esnekliği bizim için önemli. Çocuğun en temel gelişimsel özelliği bilişsel, yani akranlarına göre hızlı öğreniyor. Dolayısıyla hızlandırmanız lazım. Liderliğini mücade etmelisiniz ön plana çıkarmanız lazım. Başka türlü ilgi alanını ortaya çıkaramazsınız. Motivasyonunu canlı tutmak*

lazım. ... Biz uzaktan eğitimde seçme özgürlüğünü verdiğimizde ilgi ve yetenek alanlarını sistem üzerinden izleyerek belirleyebiliriz. E-mentörlük ile rehberlik ihtiyacı giderilebilir.”

U1 “Hızlandırma konusunda çocuğun aşamalı olarak takip etmesine izin verilmeli. Sistemdeki bir üst eğitime ya da Udeemy gibi Khan Academy gibi açık çevrimiçi bir eğitim ortamına yönlendirme yapılabilir.”

Özel Yeteneklilerin Uzaktan Eğitime Yatkın Olmalarını Sağlayan Özellikleri (Tema 5)

“Özel Yeteneklilerin Uzaktan Eğitime Yatkın Olmalarını Sağlayan Özellikleri” teması, “Kişisel Özellikler” kategorisinden oluşmuştur. Öğretim üyelerinin Özel Yeteneklilerin Uzaktan Eğitime Yatkın Olmalarını Sağlayan Özellikleri hakkındaki görüşlerine ait kodlamalar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5 <i>Özel Yeteneklilerin Uzaktan Eğitime Yatkın Olmalarını Sağlayan Özellikleri Hakkındaki Görüşlerden Elde Edilen Veriler</i>			
Özel Yeteneklilerin Uzaktan Eğitime Yatkın Olmalarını Sağlayan Özellikleri Konusundaki Görüşler	Kişisel Özellikleri	Otonom Olmaları	U1
		Bilgiyi Sevmeleri	U1
		Özgürlükçü Yapıları	U1
		Meraklı Olmaları	U1, U3
		Yeni Bilgiye Açık Olmaları	U1
		Teknolojiye Yatkinlik	U1, U3
		İlgi alanlarının geniş olması	U2
		Motivasyonlarının yüksek olması	U2, U3

Kişisel Özellikleri

Özel yeteneklilerin uzaktan eğitime yakın olmalarını sağlayan özellikler temasında “Kişisel özellikleri” kategorisi altında; otonom olmaları, bilgiyi sevmeleri, meraklı olmaları, yeniliklere açık olmaları, teknolojiye yatkin olmaları, ilgi alanlarının geniş olması ve motivasyonlarının yüksek olması, özgürlükçü olmaları gibi özellikler belirtilmiştir. Uzmanların konu ile ilgili kendi ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

U1 “Görece çok daha otonom olduklarını söyleyebiliriz. Bilgiyi sevmeleri onları bu eğitimlere yönlendirebilir. Yapararak yaşayarak öğrenmek onlara çekici gelen bir şey, daha aktif etkili olmayı seviyorlar. Teknolojiye daha yatkin olmaları da uzaktan eğitime uygun olmalarını sağlayabilir. Genel anlamda da yeni bilgiyi almaya açık olmaları, özgürlükçü olmaları da onları yatkin kılabilir. İsteddiği bilgiyi istediği anda istediği kişilere ulaşarak edinebilir. Bu

çocuğun özgürlük duygusunu çok destekleyen bir şey. Okumayı da o yüzden daha erken öğreniyorlar daha özgür olup daha çok şey öğrenmek için.”

U2 *“İlgili olmaları ve motivasyonlarının yüksek olması, zekâlarının yüksek olması bir yere kadar bunu destekleyebilir fakat asıl olan ilgi ve motivasyondur. Mesela arkadaşımın oğlu astronomi hakkında anlatıyor anlatıyor anlatıyor, ders mi aldın öğretmen mi anlattı hayır merak etmiş boş vaktinde Youtube'da belgeseller izliyor. Bunu sağlayan çocuğun bu alana ilgili olması. Hem kalıcılığını ve sürekliliğini sağlıyor Sadece yetenek yeterli değil illaki ilgisinin olması gerekiyor. İlgi dediğiniz zaman bu alandaki Fazıl Say'da, Hüseyin Bolt'ta sadece yetenek vardır diyemeyiz ilgisinin de o alanda olması lazım. İlgi olduğu zaman o alanın ortak dilini, uzmanları, trendleri, tarihini, bekleneni, uzmanlık için ne gerekli, standartlar neler kendisini karşılaştırıyor hangi bilgiye ihtiyacı olduğunu ve bunu nereden bulacağını biliyor.”*

U3 *“Bu çocuklar yaşitlarına göre daha meraklı ve ilgili olabiliyorlar. Öğrenmeye yönelik motivasyonları da akranlarına göre daha fazla.”*

Sonuçlar

Bu araştırmada özel yetenekliler eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik çeşitli üniversitelerde bulunan Özel Yetenekliler/Üstün Zekâlılar / Üstün Yetenekliler Eğitimi Bölümlerinden belirlenen öğretim üyelerinin görüşleri alınmış ve bu alanda bir uzaktan eğitim sistemi tasarlanması durumunda nelere dikkat edilmesi gerektiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda öncelikle uzmanların Türkiye'deki mevcut özel yetenekliler eğitimi konusunda görüş ve önerileri alınmıştır. Daha sonra uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerine yer verilmiş ve bir uzaktan eğitim sisteminin özel yeteneklilerin hangi ihtiyaçlarına nasıl cevap verebileceği konusunda görüşleri alınmıştır.

Araştırma sonucunda Üstün Zekâlılar / Üstün Yetenekliler Eğitimi Bölümlerinde görevli öğretim üyelerinin genel olarak uzaktan eğitim hakkında olumlu bir görüşe sahip oldukları ve bu alanda uzaktan eğitim sistemlerinin öğrencilerin birçok ihtiyacına cevap vereceğini düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Uzman görüşleri doğrultusunda özel yetenekliler için geliştirilecek bir uzaktan eğitim sisteminde olması gereken özellikler aşağıdaki gibi belirlenebilir:

- 1- Sistem tasarlanmadan önce aile, öğretmenler ve idarecilere uzaktan eğitim konusunda eğitim verilmelidir.

- 2- Alt yapı çalışmaları ve pilot uygulamalar yapılmamıştır.
- 3- Öğrencilere farklı düzeylerde ve farklı alanlarda sunulan nitelikli içerikler farklı zeka türlerine ve öğrenme stillerine hitap edecek şekilde ve çeşitliliğinde sunulmalıdır.
- 4- Öğrencilerin üst düzey derslere kayıt olabilmelerine olanak tanınmalıdır.
- 5- Öğrencilerin özgürlükleri desteklenmeli
- 6- Sistem esnek olmalı.
- 7- Öğrenciler sistem ve öğretmenler hakkında dönüt verebilmeli, sistem öğrenci görüşleriyle şekillenmeye müsait olacak şekilde esnek olmalı.
- 8- Öğrencinin kendi hızında ilerlemesine olanak tanınmalı
- 9- Sistem öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarını belirlemeye olanak veren bir yapıda olmalı
- 10- Uzmanlık seviyesinde dersler olmalı
- 11- Mooc gibi açık kaynaklara yönlendirmeler olmalı
- 12- Sistem içerisinde mentörlük olmalı
- 13- Veli ve öğretmenlere öğrenciler hakkında dönütler verilebilmeli.
- 14- Etkinlik odaklı olmalı
- 15- Sistemde tartışma grupları, canlı dersler, işbirlikli küçük çalışma grupları gibi özelliklerle etkileşime üst düzeyde imkân sağlanmalı
- 16- Sistemde ölçme ve değerlendirme sistemi olmalı. Buradan alınan derslere resmi geçerlilik sağlanabilmeli.
- 17- Yüz yüze derslere de entegre edilebilmeli
- 18- Uygulamalı derslere olanak sağlayabilmeli.

Bu bağlamda ileriki çalışmalarda, bu önerilerden ve yurt dışındaki uygulamalardan yola çıkılarak bir sistem geliştirilip pilot uygulamalar yapılarak Türkiye’de özel yeteneklilere yönelik olarak uzaktan eğitimin kullanımı gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Bozkurt, A. (2019). Vizyon 2023: Türkiye’de açık ve uzaktan öğrenme alanında somut ve soyut teknolojiler bağlamında eğilimler. *AUAd*, 5(4), 43-64.
- Cırık, M. (2016). Uzaktan eğitimin üstün zekâlı öğrencilerin eğitimindeki yeri. *AUAd*, 2(3)
- Holmberg, B. (1995). The evolution of the character and practice of distance education. *Open learning*, 10(2), 47-53.
- Kaplan Sayı A. (2013). *Farklılaştırılmış Yabancı Dil Öğretiminin Üstün Zekâlı Öğrencilerde Erişkiye, Eleştirel Düşünmeye ve Yaratıcılığa Etkisi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi
- Karasar, N. (2009), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları,
- Mills, C. J. (2003). Characteristics of effective teachers of gifted students: Teacher background and personality styles of students. *Gifted Child Quarterly*, 47, 272–281.
- Moore, M. G., & Kearsley, I. G. (2012). *Distance education: A systems view of online learning (3rd ed.)*. New York: Wadsworth Publishing.
- Mutlu, M.E., (2013). *E-öğrenme, Temel Bilgi Teknolojileri 2*, Açıköğretim Yayınları, Eskişehir. Syf:98
- Oakland, T., Joyce, D., Horton, C., & Glutting, J. (2000). Temperament-based learning styles of identified gifted and nongifted students. *Gifted Child Quarterly*, 44, 183–89.
- Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newsbury Park, London, New Dehli: Sage Publications.
- Sanderson, E. & Greenberger, R. (2010). Evaluating online programs through a gifted lens. *Gifted Child Today*, 34(3), 42-53.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2012). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education (5th ed.)*. Boston, MA: Pearson.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları
- Wallace, P. (2009). Distance learning for gifted students: Outcomes for elementary, middle, and high school aged students. *Journal for the Education of the Gifted*, 32(3), 295-320.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. (2012). *Özel Yetenekli Çocuklar ve Ailelerinde Duygusal Ve Davranışsal Özellikler*(Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Bölümü, İzmir